

ZABAWY JĘZYKIEM MIGOWYM- CZYLI KURS JĘZYKA MIGOWEGO DLA DZIECI

**PROGRAM NAUCZANIA JĘZYKA MIGOWEGO DLA SŁYSZĄCYCH DZIECI W WIEKU
WCZESNOSZKOLNYM I PRZEDSZKOLNYM**

Autor: **Michał Sieradzan- Przybyłowicz**
(pedagog, terapeuta, trener oświaty)

**„Żeby się porozumieć, trzeba nastawić się na tę samą częstotliwość fal,
w przeciwnym razie słowa wypowiedane są jakby w innym języku
i nie trafiają do serca”**

Silvina Bullrich

CZĘŚĆ I - WPROWADZENIE

1. O POTRZEBIE INTEGRACJI

W obecnych czasach coraz częściej słyszy się i mówi się o potrzebie integracji- dążenia do łamania barier pomiędzy osobami zdrowymi, pełnosprawnymi, z tymi, dla których los nie był/jest łaskawy, które poprzez swoje deficyty rozwojowe, zdrowotne, wszelkiego rodzaju niepełnosprawności, często bywają „odrzucone” przez społeczeństwo „normalnych ludzi”. Integracja to dostrzeżenie w osobach niepełnosprawnych ludzi, którzy jak każdy człowiek mają prawo do godnego życia, realizacji swych potrzeb, stwarzanie im warunków do prawidłowego rozwoju społecznego, poprzez współdziałanie, współistnienie z osobami zdrowymi. Przy mówieniu o integracji

z pewnością nie można nie dostrzegać pojęć, które na jej powodzenie lub niepowodzenie, mają ogromny wpływ- mowa tu o tolerancji, akceptacji. Jest to coś, czego jako rodzice, wychowawcy, nauczyciele powinniśmy uczyć dzieci od ich najmłodszych lat.

Dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym zaczynają interesować się otaczającym je światem, ludźmi, nawiązywać kontakty społeczne z rówieśnikami. Zadają mnóstwo pytań, zwłaszcza, gdy widzą inność. Tak naprawdę to od nas, dorosłych i naszych odpowiedzi na ich ciekawe, ale i trudne pytania, zależy czy będą one tolerancyjne, czy będą akceptowały tych, którzy różnią się w pewnym stopniu od nich samych.

W celu ułatwienia kontaktów osób niepełnosprawnych ze zdrowymi tworzy się coraz częściej przedszkola, szkoły, klasy integracyjne, będące pierwszym krokiem powodującym pęknięcie barier komunikacyjnych, pokazanie, że niepełnosprawny to taki sam kolega jak każdy inny.

Powstaje tylko pytanie, czy taka, w gruncie rzeczy niewielka ilość placówek integracyjnych wystarczy, abyśmy jako społeczeństwo XXI wieku stali się bardziej tolerancyjni i otwarci na potrzeby owych „innych”?

2. DLACZEGO UCZYĆ JĘZYKA MIGOWEGO DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM I WCZESNOSZKOLNYM?

Zgodnie z podstawą programową wychowania przedszkolnego jest ono rozumiane jako wspomaganie rozwoju i wczesną edukację dzieci od trzeciego roku życia do rozpoczęcia nauki w klasie pierwszej sześciolletniej szkoły podstawowej. Celem wychowania w tym okresie jest wspomaganie i ukierunkowywanie rozwoju dziecka zgodnie z jego wrodzonym potencjałem

i możliwościami rozwojowymi w relacjach ze środowiskiem społeczno-kulturowym i przyrodniczym. Wynikające z powyższego celu zadania, dostosowane do potrzeb i możliwości rozwojowych dziecka, nauczyciel realizuje w ramach określonych obszarów edukacyjnych:

1. Poznawanie i rozumienie siebie i świata
2. Nabywanie umiejętności poprzez działanie
3. Odnajdowanie swojego miejsca w grupie rówieśniczej, wspólnocie
4. Budowanie systemu wartości.

Każdy z powyższych obszarów edukacyjnych stwarza możliwość mówienia o integracji, o „innym”- takim samym jak my wszyscy. Samo mówienie bywa ulotne i nie daje dzieciom możliwości „doświadczania” świata osób niepełnosprawnych, a co za tym idzie nie w pełni przygotowuje do komunikacji z takimi ludźmi.

Osoby głuchonieme znajdują się w sytuacji bardzo specyficznej. Ten rodzaj niepełnosprawności powoduje niemożność „normalnego”- werbalnego komunikowania się.

O ile z osobami niepełnosprawnymi ruchowo czy niewidomymi możemy najczęściej swobodnie rozmawiać, o tyle nie mamy tej możliwości w przypadku kontaktów z osobami z uszkodzonym słuchem. Pierwszym krokiem w celu umożliwienia integracji świata osób głuchoniemych z „normalnym” światem jest uczenie słyszących języka migowego.

Dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym mają doskonałą pamięć, potrafią zapamiętać dużo więcej niż dorośli, bez szczególnie wielkiego wysiłku intelektualnego. Prostym językiem, można stwierdzić, że jest im po prostu łatwiej uczyć się, zwłaszcza, jeżeli wiedza przekazywana ma formę zabawy, a prowadzący potrafi zainteresować swoimi zajęciami.

W moim odczuciu, wiek 5-6 lat jest najlepszym do rozpoczęcia nauki języka migowego, zakładając oczywiście, że w ogóle istnieje tego typu potrzeba, a do tego chyba nie trzeba nikogo szczególnie przekonywać. Uczenie języka migowego dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym, poza wskazaniem na potrzebę integracji, doskonale wpływa na rozwój dziecka i w sposób szczególny pobudza myślenie i wyobraźnię- o tym w części II programu.

CZĘŚĆ II- ZAŁOŻENIA I CELE PROGRAMU

1. ZAŁOŻENIA

a). Pokazanie dzieciom sposobu porozumiewania się za pomocą gestów, poprzez naukę wybranych znaków języka migowego i alfabetu palcowego.

b). „bawiąc- uczyć” – zajęcia prowadzone są tak, aby dzieci miały poczucie, że bawią się językiem migowym, a nie są zmuszone do jego nauki i obciążone koniecznością zdobywania nowej wiedzy. Prowadzący zajęcia stara się wytworzyć sytuację, aby dzieci same uznały potrzebę nauki języka migowego

c). Poznane znaki wykorzystywane są w zabawach, prostych inscenizacjach, teatrzykach, zajęciach dramowych, rozwijających wyobraźnię dzieci, demonstrujących nabyte przez nie umiejętności w zakresie posługiwania się językiem migowym i pozwalających na szybkie opanowanie realizowanego materiału dydaktycznego

d). W trakcie realizacji zajęć dzieci w sposób naturalny układają poznane znaki w zdania proste i złożone, używają poprawnych form gramatycznych bez konieczności wykładania im na tym etapie rozwoju, podstaw gramatyki języka polskiego

e). Na realizację programu przeznaczam rok lub dwa lata pracy (2 lub 4 semestry semestry) w zależności od wyboru przez dyrektora 1 lub 2 spotkań tygodniowo w grupach pięcio- i sześciolatków w przedszkolu lub klasach 0-3 szkoły podstawowej. W tym czasie zajęcia będą odbywały się 1-2 razy w tygodniu, w wymiarze 45 minut każde. W każdym semestrze przewiduję 15- 30 spotkań

2. CELE

a). Wskazanie dzieciom na obecność w świecie, do którego przynależą, osób z uszkodzeniami słuchu, które nie mogą się swobodnie komunikować z osobami zdrowymi.

b). Wskazanie na potrzebę integracji osób niepełnosprawnych słuchowo z pełnosprawnymi

- c). Rozbudzenie wrażliwości i otwartości na osoby z upośledzeniami słuchu
- d). Stworzenie możliwości komunikowania się z wyżej wymienionymi osobami
- e). Pobudzenie i rozwijanie wyobraźni dzieci, poprzez konieczność zapamiętywania znaków języka migowego na zasadzie skojarzeń
- f). Pobudzenie myślenia, poprzez konieczność odtwarzania z pamięci znaków języka migowego
- g). Usprawnienie pracy rąk i ogólnej motoryki ciała, poprzez konieczność przekazywania znaków za pomocą gestów i zabawy ruchowe towarzyszące nauce języka migowego
- h). Nauczenie wyrażania emocji poprzez mimikę twarzy, bez używania głosu, co jest niezbędne przy porozumiewaniu się z osobami z upośledzeniami słuchu.

CZĘŚĆ III- TREŚCI NAUCZANIA

1. DAKTYLOGRAFIA

- a). alfabet palcowy- konieczność nauki podyktowana jest potrzebą literowania imion dzieci oraz nazywania przedmiotów i zjawisk, które nie mają swoich znaków w słowniku języka migowego
- b). liczebniki główne i porządkowe od 1- 10- z możliwością uczenia liczebników do 100 (praktyka pokazuje, że dzieci same proszą o pokazanie kolejnych i w takiej sytuacji nie powinno się ich ograniczać)

2. IDEOGRAFIA- znaki języka migowego

Program obejmuje znaki z następujących działów tematycznych:

- a). zwierzęta
- b). rodzina
- c). kalendarz

- nazwy dni tygodnia
- nazwy miesięcy
- nazwy pór roku

d). pożywienie

e). kolory

f). pojazdy

g). zwroty grzecznościowe

h). inne- w miarę potrzeb dzieci i prowadzącego zajęcia.

3. PODSTAWY TEORETYCZNE

Mają na celu rozbudzenie wrażliwości i otwartości dzieci na osoby z upośledzonym słuchem oraz wytworzenie w nich poczucia, że nauka języka migowego jest bardzo potrzebna, ponieważ stanowi pierwszy krok ku integracji.

Przedstawiane są najczęściej jako ciekawostki dotyczące:

- funkcjonowania osób z uszkodzonym słuchem w społeczeństwie,
- konieczności integrowania świata osób zdrowych z niepełnosprawnymi słuchowo,
- języka migowego wśród innych języków na świecie
- różnic między polskim językiem mówionym i pisanym, a polskim językiem migowym
- innych kwestii, w przypadku zainteresowania dzieci i pytań dotyczących tematyki zajęć.

4. ĆWICZENIA USPRAWNIAJĄCE PRACĘ RĄK

CZĘŚĆ IV- METODY, TECHNIKI, FORMY PRACY

Zgodnie z założeniem programu zajęcia powinny wzbudzić zainteresowanie dzieci, wytworzyć w nich chęć doskonalenia i poszerzania nabywanych umiejętności w zakresie posługiwania się językiem migowym, co jest możliwe do osiągnięcia poprzez wykorzystanie treści programowych w:

a). Zabawach dydaktycznych

b). Grach dramowych

c). Zabawach ruchowych

d). Prostyh inscenizacjach, teatrzykach

e). Konkursach, np. szybkiego literowania wyrazów

f). Wspólnym (grupowym) ćwiczeniu prostych i złożonych zdań- w grupie dzieci nie czują się napiętnowane, gdy zapomną jak wygląda dany znak lub litera

g). Prezentowaniu przez dzieci swych umiejętności, np. poprzez przygotowanie przedstawienia dla rodziców

h). Stworzeniu słownika języka migowego, złożonego ze zdjęć dzieci pokazujących poznane znaki języka migowego i stanowiącego swoistą pamiątkę

Nagrodą za uczestnictwo w zajęciach są pamiątkowe dyplomy (imienne) stwierdzające ukończenie kursu języka migowego oraz uroczyste wręczenie każdemu dziecku Słownika Języka Migowego, będącego efektem wspólnej pracy.

CZĘŚĆ V- OSIĄGNIĘCIA DZIECKA

Po ukończeniu kursu „zabawy językiem migowym- czyli kurs języka migowego dla dzieci”, dziecko:

1). Wie, że są na świecie osoby, które „mówią rękami” i mają swój język zwany migowym

- 2). Jest świadome potrzeby integracji osób zdrowych z niepełnosprawnymi
- 3). Rozumie, że osoby z upośledzeniami słuchu są takimi samymi ludźmi jak wszyscy inni, pełnosprawni i jest wrażliwe, otwarte na takich ludzi
- 4). Ma świadomość potrzeby uczenia się języka migowego w celu komunikacji z takimi ludźmi
- 5). Zna alfabet palcowy i liczebniki języka migowego
- 6). Zna podstawowe znaki i zwroty języka migowego
- 7). Potrafi tworzyć proste oraz złożone zdania twierdzące i pytające z poznanych znaków
- 8). Potrafi porozumieć się z innymi znającymi język migowy, bez użycia mowy werbalnej
- 9). Wie, jak wygląda słownik języka migowego i czym różni się od innych słowników
- 10). Potrafi wyrażać emocje poprzez mimikę twarzy
- 11). Poprzez konieczność używania rąk jest bardziej sprawne w ćwiczeniach manualnych.

CZEŚĆ VI- SPRAWOZDANIE Z WDROŻONEGO I PRZEPROWADZONEGO PROGRAMU

W celu sprawdzenia, jak zostanie przyjęty przez dzieci program „zabawy językiem migowym- czyli kurs języka migowego dla przedszkolaków” i jak będą radziły sobie w czasie jego realizacji, postanowiłem wprowadzić go w harmonogram zajęć grupy pięcioletków, w Przedszkolu nr 108, w Warszawie.

Zajęcia prowadzone były od drugiego semestru roku szkolnego 2003/2004, dwa razy w tygodniu, a każde z nich trwa 30-45 minut.

Zainteresowanie zajęciami przerosło moje oczekiwania. Wykazywali je poza dziećmi także rodzice, jak również wychowawcy i inni pracownicy przedszkola, którzy w miarę możliwości sami chętnie i aktywnie uczestniczyli w kursie.

Metody, techniki i formy pracy, przedstawione w części IV omawianego programu okazały się skuteczne. Dzieci migają bardzo chętnie, wyraźnie traktując lekcje jak dobrą zabawę, jednocześnie zapamiętując bardzo dużą liczbę znaków.

Do maja 2004 roku zostało zrealizowanych i wyćwiczonych ok. 100 znaków języka migowego oraz około 15 liter alfabetu palcowego, a także liczebniki 1-19.

Poza znakami przewidzianymi w programie, pokazywałem dzieciom bardzo dużo znaków dodatkowych, o których przedstawienie same prosiły, lub, gdy znaki te wiązały się z programem realizowanym przez wychowawców, w ramach programu nauczania

w przedszkolu, np. związane ze świętami wielkanocnymi, czy wyjazdem dzieci na wycieczkę przedszkolną. Dodatkową atrakcją było systematyczne tworzenie przedszkolnego słownika języka migowego, do którego wykorzystane są wszystkie dzieci. Pokazywały one pojedynczo poznane znaki języka migowego, co uwieczniane zostało na zdjęciach. Dzieci wyraźnie okazywały zadowolenie z każdego kolejnych zajęć, cieszyły się i dopytywały o nowe znaki, kiedy tylko pojawiłem się w przedszkolu i przekraczałem próg ich klasy. Witwały się i żegnały ze mną jedynie w języku migowym. Zajęcia zawsze przebiegały w miłej atmosferze. Dzieci były uśmiechnięte i nie było widać u nich oznak zmęczenia, nawet, gdy ćwiczenia w mojej opinii były bardzo intensywne. Już w pierwszym semestrze trwania zajęć, dzieci potrafiły poprawnie „przemigać” z poznanych znaków nawet dziewięciowyrazowe zdania złożone, twierdzące i pytające, nie mając jeszcze realizowanych podstaw gramatyki języka polskiego, a także prowadziły proste dialogi, posługując się wyłącznie językiem migowym.

Dotychczas program sprawdził się lepiej niż sam przewidywałem. Dzieci zaskoczyły mnie szybkością opanowywania kolejnych znaków, ogromnym zapałem do pracy i zaangażowaniem oraz chęcią ciągłego doskonalenia w posługiwaniu się językiem migowym. Nawet mniej zdolne dzieci próbują opanowywać realizowany materiał, a atmosfera zabawy i pracy całej grupy sprawia, że stają się one aktywne. Program przemyślany jest tak, aby każde dziecko, zdolne i niezdolne, chętne i przestraszone, aktywne i mniej aktywne, mogło wykazać się i odnieść zasłużony sukces.

Program był realizowany w tej grupie, zgodnie z założeniami, jeszcze cały pierwszy semestr roku szkolnego 2004/2005.

Dotychczas program doskonale sprawdził się również w pracy z dziećmi w młodszych klasach szkoły podstawowej- zajęcia prowadzone były w Społecznej Szkole Podstawowej nr 26 STO w Warszawie, ul. Puławska 97 b, Społecznej Szkole Podstawowej nr 5 STO w Warszawie, ul. Paryska 25, Anglojęzycznej Szkole Podstawowej w Łodzi przy ul. Tuszyńskiej oraz w Prywatnej Szkole Podstawowej Montessori w Konstancinie- Jeziornie, ul Mirkowska 39, Zespole Szkół w Izabelinie, a także w grupach kolonijnych i podczas „zielonych szkół”.

Michał Sieradzan- Przybyłowicz

Koszt zajęć z dziećmi:

Opcja 2 lata (4 semestry)

Każdy semestr - jedno spotkanie w tygodniu (15 spotkań 45 min.)

Koszt za całość- 2100 zł (140 zł za spotkanie)

Opcja 1 rok (2 semestry)

Każdy semestr- dwa spotkania w tygodniu (30 spotkań 45 min.)

Koszt za całość- 3600 zł (120 zł za spotkanie)

W przypadku wykupienia warsztatów dla większej ilości klas (grup) ceny ustalane są indywidualnie z dyrekcją przedszkola/szkoły.

Kontakt:

Centrum Pedagogiki Praktycznej

Michał Sieradzan- Przybyłowicz

Tel. 730-266-100

Email: m.a.przybylowicz@gmail.com